

Stanovisko Platformy pro sociální bydlení k tzv. kompromisnímu návrhu Zákona o sociálním bydlení, který představila ministryně Marksová 13. prosince na Žofínském fóru

Platforma pro sociální bydlení v roce 2014 definovala 15 zásad dobrého systému sociálního bydlení a 6 „red lines“, podle nichž průběžně posuzujeme navrhovanou legislativu sociálního bydlení. Dovolujeme si předložit zhodnocení kompromisního návrhu, který představila ministryně Marksová 13. prosince 2016 na Žofínském fóru a který byl dále rozpracován do paragrafového znění.

*Cítíme za potřebné zvláště podtrhnout fakt, že zatímco **návrh zákona o sociálním bydlení, který byl předložen do meziresortního připomínkového řízení, splňoval 13 z 15 podstatných bodů, tzv. kompromisní návrh, který je nyní připraven splňuje z těchto 15 bodů pouze 6. Vedle toho návrh přestupuje 4 ze 6 „red lines“, které Platforma pro sociální bydlení definovala jako nepodkročitelné minimum.***

*Platforma pro sociální bydlení nepovažuje návrh za realistický, efektivní ani hospodárný a obává se, že v případě jeho schválení by nemuselo dojít ke zlepšení situace osob v bytové nouzi a těch, kteří vydávají na bydlení nepřiměřenou část svého příjmu, ale **naopak by se jejich situace mohla zhoršit** (např. zpřísněním podmínek poskytování dávek na bydlení).*

Tzv. kompromisní návrh Zákona o sociálním bydlení setrvává v rovině tezí a není dostatečně konkrétní, aby ho bylo možné komplexně zhodnotit. V následujícím textu nejprve shrnujeme principy obsažené v prezentaci ministryně Marksové, následně je hodnotíme.

Shrnutí základních (známých) principů kompromisního návrhu zákona:

- Sociální bydlení bude zajišťováno obcemi v *samostatné působnosti* a na *dobrovolné bázi*. Nebudou tedy existovat *žádné sankce* pro případ, že obce nebudou sociální bydlení zajišťovat (a to ani tehdy, kdy vstoupí do systému sociálního bydlení).
- Pokud se obec do systému sociálního bydlení nezapojí, budou moci občané žádat o pomoc v rámci tzv. *záchranného systému*, jenž bude zajišťován *státní příspěvkovou organizací MPSV*.
- Obce, které se do systému zapojí, budou mít *nárok na finanční podporu rekonstrukcí a investic a poskytování sociální práce*.
- O tom, zda je osoba v bytové nouzi (a tedy zda má nárok pro vstup do systému sociálního bydlení) bude rozhodovat obec, resp. příspěvková organizace MPSV (v případě obcí, které se nezapojí do systému), nikoliv Úřad práce (jako tomu bylo v původním návrhu zákona).
- Obec bude moci *odmítnout poskytnout pomoc občanům, kteří jí dluží na nájemném*. Takto odmítnuté osoby budou moci žádat o podporu v *záchranném systému*.
- O sociální bydlení v obci budou moci žádat lidé, kteří tam jsou *min. 24 měsíců hlášení k*

Platforma pro sociální bydlení

trvalému pobytu (oproti původnímu návrhu zákona se tak již zřejmě nepočítá s tzv. skutečným /doložitelným/ pobytem v obci).

- *Zákon nebude zakazovat rezidenční segregaci.*

Zhodnocení kompromisního návrhu:

Kompromisní návrh zákona je ve srovnání s předchozím návrhem (jenž byl předložen do meziresortního připomínkového řízení) zásadním krokem zpět. Systém sociálního bydlení, jehož vytvoření návrh předpokládá, by nepřinesl zásadní změnu oproti stávajícímu stavu. Již nyní obce mohou provozovat sociální bydlení, samy si rozhodují, kdo na ně má nárok a mohou žádat o dotace na výstavbu, rekonstrukce, popř. odkup jednotlivých bytů či bytových domů pro účely sociálního bydlení. V zásadě jedinou novinkou by byl iracionální návrh vzniku záchytného systému (úřadu s územní strukturou kopírující strukturu Úřadu práce, jehož kompetence by se křížily s kompetencemi ÚP i obcí). Jak by měl nový úřad vypadat není v návrhu blíže popsáno, není zřejmé, jaká by byla jeho struktura, kapacity, metody práce. Schválení návrhu by podle nás znamenalo, že občané žijící v různých obcích ve srovnatelné situaci (bytové nouzi) nebudou mít rovný přístup k pomoci prostřednictvím systému sociálního bydlení.

Návrh je rizikový v řadě ohledů:

- Pokud to budou obce, kdo bude rozhodovat o tom, kdo je v bytové nouzi a kdo nikoliv, a tedy o tom, kdo má a kdo nemá nárok na pomoc v systému sociálního bydlení, lze – na základě dosavadní praxe v naprosté většině obcí – předpokládat, že *bude docházet k systematickému vylučování některých (širokých) skupin obyvatel*. Z návrhu není zřejmé, za jak dlouho po odmítnutí obcí, bude těmto lidem poskytnuta pomoc prostřednictvím záchytného systému. Stejně tak není jasné, např. jaké budou možnosti osob v bytové nouzi, které ještě nesplňují podmínku 24 měsíců trvalého pobytu v obci. Ponechají se v situaci bytové nouze? Nebo se jim umožní ty dva roky strávit v azylových domech?
- Z návrhu není zřejmé, zda si MPSV provedlo průzkum (nebo alespoň kvalifikovaný odhad), na jehož základě by si mohlo udělat představu o tom, kolik obcí do systému vstoupí a kolik nikoliv, a tedy ani to, jak rozsáhlý aparát nové státní příspěvkové organizace bude třeba vybudovat.
- Existuje riziko, že při takto nastaveném systému, by docházelo k zatěžování motivovaných obcí (těch, co se rozhodnou vstoupit do systému sociálního bydlení) příchodem lidí v bytové nouzi ze sousedních obcí, které do systému nevstoupí a kde bude pouze (neefektivní) záchytný systém. To by mohlo vést k demotivaci obcí, které jsou již dnes v oblasti zajišťování sociálního bydlení aktivní.
- Z návrhu není zřejmé, jak bude nový úřad zajišťovat dostatečně velké bytové kapacity pro vytvoření záchytného systému. Bude sám stavět nový bytový fond? Nebo se předpokládá, že bude sjednávat využití bytů ve vlastnictví obce? Pokud se to předpokládá, jsou na místě obavy, že obec, která se nechce zapojit do systému sociálního bydlení, nebude ani příliš svolná k nové výstavbě či k poskytování bytů pro účely sociálního bydlení na svém území.

Platforma pro sociální bydlení

Pokud se předpokládá, že úřad bude využívat bytů dostupných na trhu, je třeba počítat s tím, že v některých obcích, resp. regionech takové (finančně dostupné) byty téměř či zcela chybí a/nebo že soukromí vlastníci nebudou příliš ochotni poskytnout své byty k bydlení skupinám, jež vnímají jako rizikové (a jež jinak běžně diskriminují). Úřad by musel rovněž zaměstnat velké množství sociálních pracovníků, aby mohl na celém území státu provádět místní šetření a poskytovat sociální práci, která musí být prováděna v maximální možné míře v přirozeném prostředí klientů, tedy v jejich domácnostech.

- Návrh nepovažujeme za realistický, efektivní ani hospodárný – nepředpokládáme, že Ministerstvo financí přistoupí na vznik nového úřadu s plošnou sítí poboček zaměstnávajících paralelní síť sociálních pracovníků (bez takové sítě by nebylo možné, aby úřad zajišťoval sociální bydlení v desítkách či spíše stovkách obcí, které se nezapojí do systému, pro deseti tisíce domácností).
- Podpora sociálního bydlení bez zákazu rezidenční segregace *může vést ke vzniku nových sociálně vyloučených lokalit.*

Závěrem: Vzhledem k tomu, že kompromisní návrh, tak jak byl prezentován, nezakládá v podstatě žádná práva ani sankcionovatelné povinnosti, působí jako návrh projektu vytvoření úřadu/agentury spíše než jako návrh zákona. Z výše uvedených důvodů se domníváme, že prezentovaná kompromisní varianta představuje slepou uličku a že je třeba se vrátit k vyjednávání k původnímu, promyšlenému návrhu zákona o sociálním bydlení. Zatímco původní návrh naplňoval 13 z 15 tezí, které by měl podle Platformy splňovat dobrý zákon o sociálním bydlení, kompromisní návrh naplňuje pouze 6 z 15 tezí (viz příloha).

Příloha: Soulad jednotlivých koncepčních a legislativních návrhů upravujících oblast sociálního bydlení s 15 tezemi dobrého zákona podle Platformy pro sociální bydlení

	15 tezí Platformy pro sociální bydlení	Komplexní řešení SB 2013	Koncepce SB 2015	Návrh zákona o SB – MPŘ 10/2016	Znamé principy kompromisního návrhu zákona o SB 12/2016
1	Vymahatelné právo na bydlení	Ne	Spíše ne	Ano	Ne
2	Cíl = zvýšení dostupnosti standardního bydlení	Ne	Ano	Ano	Ano
3	Přístup založený na bydlení (housing-led approach)	Ne	Spíše ano	Ano	Ano
4	Zajištění financování SB = úloha státu	Ne	Ano	Ano	Ano
5	CS = sjednocení ETHOSu a nepřiměřeného zatížení náklady nabydlení (> 40 % příjmů)	Ne	Ano	Ano	Ne
6	Nárok na SB vymezen zákonem, jeho naplňování = zodpovědnost samospráv	Ne	Ano	Ano	Ne

Platforma pro sociální bydlení

7	Rovnost v přístupu k bydlení	Ne	Ano	Ne	Ne
8	Zákonná garance kvalitních služeb	Ne	Ano	Ano	Ne
9	SB ne nutně vždy dočasné	Neřešeno	Ano	Ano	Ano
10	Zákonná povinnost samospráv zjišťovat potřebnost, plánovat zajištění SB a garantovat kapacity	Ne	Ano	Ano	Ne
11	Financování SB upraveno zákonem	Ne	Částečně ano	Ano	Ano
12	Poskytovatelé SB budou registrováni	Ne	Ano	Ano	Ano
13	Za neplnění zákona budou ukládány finanční sankce	Ne	Ano	Ano	Ne
14	Dodržování zákona bude sledovat regulátor	Ne	Ano	Ano	Ne
15	Účinnost zákona bude postupná (s dosažením cílového stavu v roce 2020)	Nebyl připravován zákon	Ne	Ne	Ne

V Praze dne 23. 12. 2016

Dr. phil. Štěpán Ripka, Ph. D.
Předseda Platformy pro sociální bydlení